

5 YAŞ ÇOCUKLARININ GELİŞİM BASAMAKLARI

Okul öncesi dönem genel anlamda tüm gelişim alanları açısından temellerin atıldığı bir dönem olup daha sonraki gelişim aşamalarını da belirleyecek bir zaman dilimidir. Bilişsel, psiko-motor, dil, sosyal ve duygusal gelişim alanları okul öncesi dönemde hem gelişimsel hız hem de nitelik açısından oldukça önemli karakteristik özellikler gösterir.

Gelişim süreci içinde tüm çocuklar aynı gelişim yolunu izlerler. Bebek önce emekler, sonra tutunarak ayağa kalkar daha sonra da yürür. Gelişim sırası her çocuk için aynı olurken gelişim hızları farklılık göstermektedir. Bir diğer deyişle her bebek önce sesler çıkarır sonra kelime ve cümlelerle dil gelişimini sürdürür. Ancak bazı bebekler ilk kelimelerini 10 aylıkken söylerken, bazı bebekler 14-16 aylık olduklarında söylemektedirler. Gelişimi tamamlarken her bir basamakta geçirdikleri sürenin çocuktan çocuğa değiştiği görülür. Bazı çocuklar, diğerlerine oranla daha hızlı gelişirken bu gelişim bazı çocuklarda daha yavaş olmaktadır. Gelişimin dinamik olduğu ve yaşam boyu sürdüğü görülmektedir. Belli aşamalara bölünmüştür ve her biri önceki aşamaların birikimlerine dayalı olarak gelişir.

Gelişim, genetik ve çevresel değişkenlerin karşılıklı etkileşimlerinin ürünüdür. Örneğin, doğuştan getirdiğimiz zeka potansiyelinin uygun eğitim yaşantılarıyla desteklenmemesi halinde, yeterince gelişmediği bilinmektedir.

Gelişimde denge vardır. Gelişim özellikleri ayrılmaz bir bütün oluştururlar ve gelişim alanları karşılıklı olarak birbirlerini etkilerler. Örneğin, çocuğun zihinsel gelişiminin düzeyi dil gelişimini, dil gelişimi düzeyi de zihinsel gelişimini etkiler.

Gelişim, giderek artan bir özelleşme sürecidir ve genelden özele, bütünden parçaya doğrudur. Örneğin, çocuklar belli bir gelişim aşamasında, sadece ellerini bir bütün olarak kullanırken, ince kasların gelişimi ile parmaklarını kullanmaya başlamaktadırlar.

“Çocukluğun ilk 6 yılı” bireyin gelişiminin temel taşlarını oluşturması ve temel bilgi, becerilerin kazanılması nedeniyle büyük önem taşır. Kişilik oluşumu yönünden de önem taşıyan ilk 72 ayda çocuk, kendisine uyarıcı bir çevre sunan, sevgi gösteren ve sağlıklı gelişimini destekleyen anne - babaya gereksinim duyar.

Çocuk gelişiminin kendine özgü dinamikleri olduğu, her gelişim evresinin büyük oranda daha önceki evreler tarafından belirlendiği gerçektir. Araştırmalar, çocukluk yıllarında kazanılan davranışların yetişkinlikte, bireyin kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargılarını büyük ölçüde biçimlendirdiğini ortaya koymaktadır.

5 YAŞ ÇOCUĞUNUN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

Zihinsel Gelişim ve Dil Gelişimi

Kendi adını yazabilir veya görünce tanıyabilir.

Küçük, büyük, az, çok gibi kavramları bilir.

İnsan resmini çizebilir. Resimlerindeki figürler tanınır hale gelmiştir.

1-20 arasındaki sayıları sayabilir.

Zaman kavramı oluşmaya başlamıştır. Sabah ve akşamı bilir.

Bilgi toplayıcı sorular sorar. Kelimelerin anlamlarını öğrenmek ister.

Bileşik cümleler kurabilir.

Yaptığı günlük işlerle ilgili sorulara anlaşılır cevaplar verir.

Eksik resimleri tamamlayabilir.

Benzerlik ve farklılıkları bulabilir.

Resme bakarak nesneyi tanımlayabilir.

Kavramları zıtlıklarıyla birlikte bilir.

Fiziksel Gelişim

Koşma, sekme ve atlamada vücut hareketleri tam bir denge içindedir.

Parmak ucunda durabilir, yürüeyebilir, koşabilir.

Düz çizgi üzerinde yürüeyebilir.

Küçük kas gelişimi daha iyi derecededir. Kalem rahatlıkla kullanabilir.

Ayak değiştirerek kendi başına merdivenden inip, çıkabilir.

Tek ayak üzerinde 8 saniye durabilir.

Atılan topu yakalayabilir.

İpe boncuk, makarna dizebilir.

3 tekerlekli bisiklete rahatlıkla binebilir.

Kesme yapıştırma etkinliklerine ilgilidir.

Sosyal ve Duygusal Gelişim

Kendisine ve çevresine karşı güven duygusu daha gelişmiştir.

Yaptığı işin beğenilmesi çok hoşuna gider.

Yetişkinlerin konuşmalarına katılır.

Oyuncaklarını paylaşır.

Sırasını bekleyebilir.

İzin isteyebilir.

Yemek kurallarına uyabilir.

Sosyal uyum için gerekli davranışları çevresinden gördüğü şekilde taklitle öğrenir.

Benlik kavramı iyice gelişmiştir. Özdeşleşmek için seçtiği birey gibi hareket etmeye özen gösterir.

Zaman zaman çeşitli korkuları gündeme getirebilir.

Arkadaşlarıyla işbirliği yapar.

GELİŞİMİNİ DESTEKLEMELİK İÇİN NELER YAPABİLİRSİNİZ?

- Dil gelişimini desteklemek için sohbetlerinizi daha uzatabilirsiniz, kitap okuyup okuduğunuz kitap ile ilgili konuşabilirsiniz.
- Artık kendi işlerini kendisi yapabildiği için ev ile ilgili sorumluluklar da verebilirsiniz.
- Sorun çözme becerilerini destekleyerek arkadaşlarıyla yaşadığı sorunları kendisinin çözmesi konusunda yüreklendirebilirsiniz. Bu konuda daha detaylı bilgi almak için Gelişim Dergimizden yararlanabilirsiniz. (<http://rehberlik.terakki.org.tr/bizden-size/gelisim/#item-gelisim-20161>)
- Zenginleştirilmiş bir ortam tüm gelişim alanlarını destekleyecektir. (tiyatrodan doğa yürüyüşlerine, birlikte sohbet etmekten bilmece çözmeye kadar çok çeşitli etkinlikler yapabilirsiniz)
- Oynadığı oyunları çeşitlendirebilirsiniz. (evcilik, kuklacılık, arabalar, puzzle, lego, boyama, kutu oyunları, yaratıcılık aktiviteleri, etkinlik kitapları vb.)
- Televizyon ve tabletle geçen süreyi kontrol altında tutabilirsiniz. (Bir oturuşta yarım saati geçmeyecek şekilde günde maksimum 1 saat)
- Keyifle yaptığınız her faaliyet onun gelişiminde önemli bir katkı olacaktır.

Terakki Vakfı Okulları Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisi

---

Kaynakça;

Türk Psikologlar Derneği Okul Öncesi Komisyonu Gözlem Formu.
Ana-Baba Okulu Remzi Kitabevi, İstanbul,
Yavuzer, Haluk. Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul,